

istoričara, jer dovedena je u sumnju slika humanitarne Švajcarske sa velikom reputacijom Crvenog krsta i marketinškom oznakom "Made in Switzerland", koja je bila garancija kvaliteta i švajcarske poslovnosti. Osim toga uznemirena je švajcarska javnost. Zlato je bilo samo manji deo onoga što je oteto Jevrejima. Danas se istražuje sve više država povezanih sa nacističkom privredom: Španija, Portugal, Švedska, Turska. Nemačka državna dokumenta uglavnom su istražena, ali ne i ona od privatnih firmi (Feldman 1999). Danas u Švajcarskoj niz banaka i koncerna otvaraju istoričarima arhive i plaćaju istoričare da istraže ulogu firme za vreme rata. Zašto? Mnoge nemačke firme optužene su od Amerikanaca da nisu namirile bivše jevrejske klijente i da su bile upletene u nacističku pljačku. Optužene firme bile su prinuđene da plaćaju skupe advokate i finansijske inspektore da bi se odbranile od optužbi. Bile su suočene sa političkim i moralnim problemima od kojih je zavisio ugled firme (Feldman 1999). Bilo je straha od američkog bojkota nemačkih firmi, gubljenja ugleda i demoralizacije službenika. Ne manje se strahovalo od senzacionalističkih medija i izveštaja koji bi naneli štetu. Ođednom je porasla praktična uloga istoričara kao savetnika. Kapitalisti i bankari nisu bili kadri da se brane od optužbi, pa su unajmili istoričare koji su trebali da egzaktno pokažu neupletenost firmi u ratno profiterstvo. Mediji su pretili senzacijama i širili tezu da je Švajcarska odgovorna za produženje rata zbog privredne saradnje sa nacizmom, dok su istoričari sa druge strane tvrdili da Švajcarska ne treba da se stidi svoje neutralnosti jer je to bio uslov obimne humanitarne pomoći žrtvama NS (Fleury 1998). Prevladavanje prošlosti u Švajcarskoj nije se ticalo samo nacionalnog identiteta, već i ugroženih profita. Trebalo je preraditi prošlost, zbog dalje nesmetane oplodnje kapitala. Čak su i ugledni i skupi advokati postali nepouzdana alternativa istoričarima. Na drugoj strani unajmljeni istoričari kritikovani su od kolega i štampe da peru prošlosti i pomažu kapital. Istoričari su pozvani da presude u sporu između žrtava nacističke pljačke i privatnih firmi. Danas u Švajcarskoj upravo istoričari pružaju materijal advokatima (o tome šta se zbilo), na osnovu čega će biti određena odšteta. Time se firme nadaju da će podvući crtu ispod prošlosti, prevladati prošlost sa kojom će moći da se suoče sa javnošću. Kapitalistička preduzeća podsećaju na ženu koja je dala oglas: "Ne bih se udala za čoveka sa neprevladanom prošlošću" (Feldmann 1999). Profit zavisi od nalaza istoričara da li je saradnja firme sa Geringom počivala na oduševljenju, dobrovoljnosti ili nuždi. Bez pritiska SAD ne bi bilo današnjih zahteva za obeštećenjem žrtava holokausta u Švajcarskoj. Koliko je bilo teško integrisati protivrečne vizije žive prošlosti koja ne želi da prođe, pokazalo je u najogoljenijem obliku švajcarsko prevladavanje prošlosti u kom su moćne interese ugrozile upravo istorijske debate.

Ne manje dramatična bila su otkrića odnosa Švajcarske prema izbeglicama ispred nacizma. Od 1939. do 1950. Švajcarska je prihvatila oko 300.000 izbeglica, ali mnogi Švajcarci nisu bili za to. Oko 30.000 izbeglica službeno je odbijeno, a mnogi se nisu zbog toga usudili da u ovoj zemlji potraže spas (Kunz 1999). Zašto nije primljeno više izbeglica? Ima mišljenja da su Švajcarci štitili tržište rada i odbijali "biću strane elemente". Zato su od 1938. tražili vize od Jevreja, a od 1939. od svake izbeglice. U leto 1942. zatvorena je granica, ali je nakon protesta ponovo otvorena. Danas Švajcarsku kritikuju da je kriva za smrt mnogih neprihvaćenih izbeglica. Senzacionalne činjenice o zapletenosti Švajcarske u saradnju sa Trećim Rajhom bile su naravno poznate odgovornim strukturama. To za njih nisu bile senzacije, o čemu svedoče razni oblici prerade prošlosti. Uprkos tome, politička klasa oseća se i ponaša nadmeno i prezire istoriju. O tome govori skorašnje svedočenje švajcarskog nacionalnog savetnika C.